

УДК 821.134.2(82).09

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/88-2-34>**Олеся ТИМЧЕНКО,***orcid.org/0009-0007-3152-2409*

аспірант кафедри романо-германської філології

Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна

(Харків, Україна) *olesia.timchenko@gmail.com*

ІНІЦІАЦІЯ, ПРИГОДА І ПОШУК СЕНСУ: МОТИВ ДОРОГИ В РОМАНАХ ІСПАНОМОВНОГО СВІТУ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена компаративному аналізу мотиву дороги в романах «Салакаїн Відважний» Піо Барохи та «Дон Сегундо Сомбра» Рікардо Гуїральдеса – двох знакових творів іспаномовної літератури початку ХХ століття. У фокусі дослідження перебуває трактування дороги як метафори пригоди, філософського пошуку та (у Рікардо Гуїральдеса) ініціації, що відображає світоглядні настанови доби, культурну специфіку Іспанії та Аргентини, а також трансформацію літературних моделей героїв.

Метою дослідження є зіставлення функціонування мотиву дороги в обох романах крізь призму жанрових, тематичних та філософських особливостей. Методологія спирається на принципи компаративістики, герменевтики та культурного аналізу із залученням нарративного та семантичного підходів.

У творі «Салакаїн Відважний» мандрівка має виразно авантюристичний і філософський характер: вона відображає неспокійний дух епохи, де дорога стає ареною морального випробування, самоствердження й пошуку істини. «*La vida era para él una aventura, no un deber.*» («Життя для нього було пригодою, а не обов'язком.») (Baroja, 1919: 121). Натомість у романі «Дон Сегундо Сомбра» шлях простягається пампою як простором традиції, наставництва та духовного зростання. Дорога тут – це структура ініціації, шлях до культурної ідентичності, вкоріненої в гаучоському коді Аргентини.

Порівняльний аналіз засвідчує, що мотив дороги у творах Піо Барохи і Рікардо Гуїральдеса виконує багатозначну функцію: він формує сюжетну динаміку, структурує просторові координати, репрезентує процес особистісного становлення, водночас будучи метафорою історичних і культурних трансформацій. Обидва твори демонструють, як у різних національних контекстах дорога слугує художнім інструментом для осмислення змін у суспільстві, ролі індивіда в ньому та співвідношення традиції й сучасності.

Ключові слова: мотив дороги, ініціація, пригода, іспаномовна література, Піо Бароха, Рікардо Гуїральдес, національна ідентичність, гаучо, компаративний аналіз.

Olesia TYMCHENKO,*orcid.org/0009-0007-3152-2409*

PhD student at the Department of Romance and Germanic Philology

V.N. Karazin Kharkiv National University

(Kharkiv, Ukraine) *olesia.timchenko@gmail.com*

INITIATION, ADVENTURE AND SEARCH FOR MEANING: THE MOTIF OF THE ROAD IN THE NOVELS OF THE SPANISH-SPEAKING WORLD OF THE EARLY XXTH CENTURY

This article presents a comparative analysis of the road motif in “Zalacain el aventurero” by Pío Baroja and “Don Segundo Sombra” by Ricardo Güiraldes – two landmark works of early twentieth-century Spanish-language literature. The focus of the study is the road as a metaphor of adventure, philosophical search, and (in the case of Ricardo Güiraldes) initiation, reflecting the cultural specificity of Spain and Argentina, the intellectual orientations of the era, and the transformation of literary hero models.

The aim of the research is to compare the functions of the road motif in both novels through the lens of their generic, thematic, and philosophical features. The methodology draws on principles of comparative literature, hermeneutics, and cultural analysis, incorporating narrative and semantic approaches.

In Pío Baroja's novel, the journey is distinctly adventurous and philosophical: it reflects the restless spirit of the modern era, where the road becomes a space for moral testing, self-assertion, and the search for truth. “*La vida era para él una aventura, no un deber.*” (“Life was for him an adventure, not a duty.”) (Baroja, 1919: 121). In contrast, in “Don Segundo Sombra”, the road unfolds across the Argentine pampa as a space of tradition, mentorship, and spiritual development. Here, the road functions as a structure of initiation and a path toward cultural identity rooted in the gaucho ethos of Argentina.

The comparative analysis reveals that the road motif in the works of Pío Baroja and Ricardo Güiraldes fulfills multiple functions: it shapes narrative dynamics, structures spatial coordinates, and reflects personal growth while serving as a

metaphor for historical and cultural transformations. Both novels illustrate how, in different national contexts, the road becomes a literary tool for understanding social change, the individual's role in it, and the interplay between tradition and modernity.

Key words: road motif, initiation, adventure, Spanish-language literature, Pío Baroja, Ricardo Güiraldes, national identity, gaucho, comparative analysis.

Постановка проблеми. На початку ХХ століття іспаномовна література переживала інтенсивні зміни, зумовлені як внутрішніми трансформаціями національних культур (зокрема, після колоніального минулого в Латинській Америці та кризи «покоління 1898 року» в Іспанії), так і глобальними процесами модернізації. У цьому контексті письменники звертаються до мотиву дороги як універсального наративного ресурсу для осмислення особистісних і національних пошуків.

Романи «Салакаїн Відважний» Піо Барохи та «Дон Сегундо Сомбра» Рікардо Гуїральдеса демонструють дві різні парадигми осмислення дороги як простору формування героя. У першому випадку мандрівка постає як індивідуалістичний, неспокійний і філософський пошук: герой Піо Барохи виявляє себе в межовій ситуації, обираючи вільну траєкторію руху поза межами традиції. У романі Рікардо Гуїральдеса дорога функціонує як структура ініціації, що передбачає наставництво, засвоєння культурних норм і входження до спільноти.

Проблема, що постає перед дослідником, полягає у виявленні спільних і відмінних аспектів функціонування мотиву дороги в цих двох творах: яким чином наративні шляхи героїв втілюють культурну специфіку, соціальні уявлення про людину та відповідають трансформаціям жанрової системи в добу раннього модернізму.

Аналіз досліджень. Мотив дороги в літературі початку ХХ століття неодноразово ставав предметом наукового осмислення в контексті індивідуального розвитку персонажа, символіки простору та жанрової структури роману. Зокрема, роман Піо Барохи «Салакаїн Відважний» розглядається в контексті філософської прози модернізму (Núñez Seixas, 2020; Delgado, 2018), де мотив дороги інтерпретується як прояв особистісного неспокою та етичного випробування. Дослідження творчості Піо Барохи акцентують на його внеску у формування інтелектуального типу героя в іспанській літературі, зокрема в умовах кризи *fin de siècle*, коли мандрівка стає засобом внутрішнього самопізнання та духовного спротиву культурній стагнації.

Щодо Рікардо Гуїральдеса, його роман «Дон Сегундо Сомбра» привертає увагу дослідників

у зв'язку зі спробами художньо репрезентувати аргентинську ідентичність (Martínez, 1999; Blanco, 2021), приділяючи увагу як наративній структурі, так і символічному значенню пампи. У працях Е. Адамовського (*El gaucho indómito*, 2019) аналізується трансформація образу гаучо як національного символу, що безпосередньо пов'язано з темою подорожі та культурного переходу.

У компаративних дослідженнях іспаномовної літератури (Sarlo, 2015; Sommer, 2020) простежується спільна тенденція до використання мандрівки як метафори культурної трансформації. Проте пряме зіставлення мотиву дороги в романах Піо Барохи та Рікардо Гуїральдеса залишається малодослідженим, що й визначає актуальність запропонованої компаративної студії.

Метою дослідження є виявлення особливостей функціонування мотиву дороги в романах «Салакаїн Відважний» Піо Барохи та «Дон Сегундо Сомбра» Рікардо Гуїральдеса в контексті іспаномовної літератури початку ХХ століття. Аналіз зосереджений на зіставленні художніх інтерпретацій дороги як метафори ініціації, пригоди та пошуку сенсу буття, з урахуванням жанрових, національно-культурних і філософських особливостей обох творів.

Виклад основного матеріалу. Роман Піо Барохи «Салакаїн Відважний» (1909) є одним із знакових творів іспанської літератури початку ХХ століття, що репрезентує модерністську парадигму з її зосередженістю на внутрішньому неспокої, сумніві та пошуку сенсу. У центрі твору – постать героя-індивідуаліста, який, подорожуючи прикордонням, одночасно здійснює мандрівку у світ власного світогляду, моральних випробувань і філософських рефлексій. Бароха створює тип героя нового часу – самодостатнього, критичного до суспільних норм, схильного до дії, а не до інтеграції. Таким чином, мандрівка у цьому романі постає як метафора інтелектуального опору, втілення особистісного вибору і боротьби за автономію духу.

Зовсім інша естетична й тематична парадигма розгортається в романі Рікардо Гуїральдеса «Дон Сегундо Сомбра» (1926), що належить до аргентинської літератури модернізму з виразним національно-культурним спрямуванням. У центрі твору – процес ініціації юного героя, який у

супроводі наставника проходить шлях дорослішання, засвоюючи цінності традиційної культури гаучо. Пейзаж пампи, мандрівка та праця стають основою становлення ідентичності, вкоріненої у колективну пам'ять і національну спадщину. Гуїральдес осмислює мотив дороги як структуру входження до спільноти, шлях до спадкоємності та збереження національного духу в добу змін.

Отже, можна констатувати, що попри належність до одного історичного періоду, романи Піо Барохи та Рікардо Гуїральдеса відображають різні естетичні парадигми та культурні орієнтири. У творі іспанського автора мандрівка постає як філософський виклик і форма внутрішньої боротьби, тоді як аргентинський письменник звертається до традиційної моделі ініціації як шляху до національної ідентичності. Це дозволяє стверджувати, що мотив дороги у кожному з текстів набуває специфічного змісту, зумовленого культурним контекстом і світоглядною позицією авторів.

На початку XX століття Іспанія переживала кризу суспільного і політичного перетворення, в якому зіткнулися тенденції оновлення з необхідністю переосмислення історико-культурної спадщини. У цьому контексті особливої актуальності набули ідеї внутрішнього перетворення, особистісного сумніву та пошуку нових ціннісних орієнтирів, що знайшли своє відображення у творчості Піо Барохи. Його роман «Салакаїн Відважний» репрезентує тип героя нового часу – неспокійного шукача істини, який критично осмислює дійсність, відкидає усталені моральні канони та виявляє прагнення до самостійного вибору особистісної траєкторії.

Натомість Аргентина на початку XX століття перебувала в стані глибоких соціальних і політичних трансформацій, зумовлених активним процесом формування національної ідентичності та зростанням суспільної потреби у самоусвідомленні в умовах як зовнішніх викликів, так і внутрішніх суперечностей. Пампа – географічне й символічне осердя країни – постає не лише як простір аграрної культури, але і як репрезентативна зона традиційного способу життя гаучо, які в аргентинській свідомості уособлюють історичну тяглість, свободу і народну мудрість. У цьому контексті роман Рікардо Гуїральдеса «Дон Сегундо Сомбра» виконує функцію культурної реконструкції, спрямованої на збереження й актуалізацію національного спадку через художнє відтворення процесу ініціації молодого героя в системі традиційних цінностей.

Обидва твори постають як культурно специфічні відповіді на виклики доби: текст Піо

Барохи – як вияв кризового самопошуку в умовах інтелектуальної і соціальної нестабільності, натомість роман Рікардо Гуїральдеса – як спроба консолідувати національну ідентичність через звернення до традиції. В обох випадках дорога виступає як ключовий символ індивідуального та культурного самовизначення.

У структурі обох романів мотив дороги виступає не лише елементом сюжету, але й композиційним центром, що організує наративну динаміку. У романі Піо Барохи «Салакаїн Відважний» структура подорожі має композиційне значення, однак вона не вкладається повністю в канон мономіфу, натомість акцентує розрив між індивідом і суспільством. Хоча герой проходить низку пригод і внутрішніх перетворень, шлях не завершується інтеграцією чи поверненням до стабільного порядку. Барохівська дорога не стільки веде до зростання, скільки виявляє глибину відчуження та складність пошуку істини в добу інтелектуальних і моральних зрушень. У цьому випадку мотив дороги постає не як структурна паралель класичному наративу становлення, а як засіб художнього вираження особистісної невизначеності сучасної іспанської людини.

Натомість у романі Рікардо Гуїральдеса шлях пампою виконує функцію ініціаційної подорожі, яка структурована відповідно до архетипної моделі «шляху героя», запропонованої Джозефом Кемпбеллом (Кемпбелл, 1949). Від моменту залишення звичного середовища дона Росалеса, через зустріч із наставником (доном Сегундо), випробування мандрівкою та фінальне досягнення нової ідентичності сюжет роману вибудовується навколо етапів дорослішання, які відповідають ключовим фазам кемпбеллівського мономіфу.

Дорога, у такому випадку, не є лише засобом пересування чи фізичною траєкторією, а перетворюється на глибинний символ духовного зростання та прилучення до національної традиції. Простір пампи набуває символічного виміру: він одночасно відкритий і складний, є простором випробувань і здобуття внутрішньої рівноваги. Таким чином, роман відтворює особистісний шлях героя, в якому досвід набуває колективного культурного значення.

Таким чином, у композиційній побудові обох романів мотив дороги виконує складну змістову функцію: у Піо Барохи – як динамічна метафора неспокою, сумніву та пошуку сенсу поза межами усталених ієрархій, у Рікардо Гуїральдеса – як структурований шлях становлення особистості згідно з архетипом героя.

У романі «Дон Сегундо Сомбра» Рікардо Гуїральдеса простежується чітка ініціаційна струк-

тура, що розгортається навколо взаємодії двох центральних персонажів – юного героя та його наставника, гаучо дона Сегундо. Така модель стосунків, як вже було зазначено, репрезентує архетипну пару «учень – учитель», широко досліджену в літературознавстві (зокрема, в межах концепції «шляху героя» Дж. Кемпбелла).

Дон Сегундо постає не лише як досвідчений провідник у світі пампи, а й як утілення традиційної системи цінностей аргентинської культури. Його постать уособлює стабільність, виваженість і глибоку внутрішню гідність, що формуються у контексті довічного зв'язку з землею, працею та неписаними законами гаучо. У процесі взаємодії з наставником молодий герой поступово проходить низку особистісних випробувань, що перетворюють його з наївного спостерігача на активного учасника традиційного життя пампи. «Don Segundo no enseñaba con palabras, sino con silencios.» («Дон Сегундо навчав не словами, а тишею») (Güiraldes, 1983: 189).

Педагогічна функція дона Сегундо проявляється не в безпосередньому повчанні, а в мовчазному прикладі, що відповідає культурі гаучо як культурі дії, а не теорії. Таким чином, навчання здійснюється через спільний досвід – подорож, спільну працю, перебування в межевому просторі пампи, що стає ареною символічної ініціації. Молодий герой засвоює основи етики гаучо – стриманість, мужність, повагу до природи та до спільноти – поступово вкорінюючись у колективну ідентичність.

Зміна героя – від анонімного сироти до людини з власною позицією і внутрішнім стрижнем – є результатом менторства дона Сегундо, який водночас є і персоніфікованим носієм традиції, і символом її передачі. У цьому аспекті роман Рікардо Гуїральдеса можна прочитувати як варіацію архетипного сюжету про становлення героя через набутий досвід під керівництвом мудрого наставника.

У романі «Салакаїн Відважний» (1909) Піо Барохи постать головного героя «Салакаїн Відважний» – Мануеля Салакаїна – репрезентує тип іспанського мандрівника, в якому поєднано риси шукача пригод, бунтівника і філософа. На відміну від моделі особистісного розвитку в романі Рікардо Гуїральдеса, де герой проходить шлях під наставництвом досвідченого провідника, у Піо Барохи головний персонаж є радше самостійним суб'єктом особистісного пошуку, що втілює дух інтелектуального неспокою епохи *fin de siècle* («кінець століття») – період культурного зламу на межі XIX і XX століть, що характеризується

кризою просвітницького раціоналізму, втратою віри в лінійний прогрес, зростанням індивідуалізму, особистісного неспокою та естетичних експериментів. В Іспанії цей період збігся із глибокою національною кризою після втрати колоній 1898 року, що спричинила інтелектуальні пошуки нової національної ідентичності, особливо в творчості представників покоління 1898 року, зокрема Піо Барохи. У романі «Салакаїн Відважний» це віддзеркалюється в образі героя, який у пошуках смислу життя поєднує авантюризм із філософською рефлексією. «Caminaba solo, sintiendo que no pertenecía a nadie.» («Він ішов сам, відчуваючи, що не належить нікому») (Baroja, 1919: 84).

Водночас у Латинській Америці аналогічні процеси виявилися в іншому ключі: на тлі поступового формування незалежних національних держав культурна еліта зосередила увагу на питаннях збереження автентичних традицій та моделювання власної культурної ідентичності. У романі Рікардо Гуїральдеса «Дон Сегундо Сомбра» цей виклик осмислюється через повернення до образу гаучо – символу аргентинської самобутності, а мандрівка пампою стає актом ініціації у національну спадщину. Отже, обидва твори репрезентують реакцію іспаномовного світу на виклики «кінця століття», але у формах, зумовлених їхніми культурно-історичними контекстами: індивідуалістичне бродяжництво в Іспанії та традиціоналістське освоєння простору в Аргентині.

Салакаїн функціонує як активний спостерігач і критик наколишнього світу. Його мандрівка просторово охоплює прикордонні райони Страни Басків, але водночас набуває метафізичного значення як рух до внутрішнього розуміння себе і природи суспільства. Герой опиняється в ситуації вибору між пристосуванням до соціальних умовностей і пошуком правди, що зумовлює його моральні дилеми і внутрішній конфлікт.

Образ Мартіна Салакаїна є уособленням нонконформістської філософії, що протиставляє особистісну свободу та автономію усталеним соціальним і моральним формам. Герой не приймає колективістських моделей існування, відмовляється від інтеграції в традиційне соціальне середовище, класичну родинну чи політичну структуру. Його життєва позиція – дія, волевиявлення, особистий вибір. Саме тому у творі розгортається концепція «філософії дії», що передбачає не пасивне споглядання чи пристосування, а активну життєву участь, навіть у світі, позбавленому стабільних орієнтирів.

У контексті критики дегуманізованої моралі та політичного конформізму Салакаїн постає як опо-

зиційна постать, здатна зберегти автентичність навіть у межах соціального хаосу. Піо Бароха свідомо формує персонажа, який унікає романтизованих рятівників нації чи ідеалізованих героїв. Натомість, перед читачем – суперечлива, іноді цинічна, але жива особистість, що втілює іспанське бачення людини як істоти, змушеної вибудовувати себе в умовах історичної руїни. Таким чином, мандрівка героя – це не лише сюжетний механізм, але й форма інтелектуального опору, який виявляється у неприйнятті застарілих ідеологічних уявлень і у потребі автентичного самовизначення.

На відміну від традиційного образу мандрівника-учня, який проходить ініціацію в межах ustalених ціннісних і соціальних систем, герой Піо Барохи діє поза їхніми межами, що свідчить про глибоку критичну позицію щодо ієрархій, авторитетів та традиційних моделей пізнання. У цьому контексті класичний процес ініціації, пов'язаний із прийняттям та інтеграцією в певну спільноту, у романі іспанця не реалізується. Натомість мандрівка його героя може розглядатися як ініціація в стан розриву, внутрішньої кризи та пошуку автономії, що втілює феномен особистісного самовизначення поза межами традиційних соціокультурних структур. Таким чином, порівняння двох моделей мандрівок у романах демонструє різні типи ініціації: класичну ініціативну трансформацію у Рікардо Гуїральдеса і радше метаініціацію, пов'язану з відчуженням і суверенним пошуком у Піо Барохи.

Салакаїн – це мандрівник з філософським світоглядом, чия подорож є метафорою внутрішньої боротьби за автономію духу в умовах розмиття моральних орієнтирів. У цьому сенсі Піо Бароха конструє образ героя як втілення сучасного гуманізму, зосередженого на критичному мисленні, сумніві й пошуку справжнього сенсу життя. Саме ці риси дозволяють інтерпретувати роман «Салакаїн Відважний» не лише як авантюрне оповідання, а й як філософсько-психологічний роздум у художній формі.

Компаративний аналіз образів головних героїв романів «Салакаїн Відважний» Піо Барохи та «Дон Сегундо Сомбра» Рікардо Гуїральдеса засвідчує суттєві відмінності у способах художнього осмислення шляху як внутрішньої трансформації особистості. В обох творах дорога виконує ключову функцію у формуванні характеру та світогляду персонажів, проте семантичне наповнення цієї подорожі значною мірою залежить від жанрової специфіки, національного контексту та авторських ідеологічних установок.

У романі Рікардо Гуїральдеса герой вступає в дорогу як учень, що поступово засвоює кодекс культури гаучо, набуваючи досвіду під опікою мудрого наставника. Така модель відповідає структурі класичної індивідуальної оповіді, в якій шлях слугує переходом від юності до дорослого життя, від невизначеності до належності до спільноти. Герой «Дона Сегундо Сомбра» знаходить сенс у приєднанні до спадкоємності традиції, в його історії домінує архетип прийняття. Натомість у романі Піо Барохи герой рухається індивідуалістично, без провідника і без усталеного маршруту. Салакаїн не входить у спільноту – він радше протиставляє себе соціуму. Його подорож є виявом неспокою, бунту, інтелектуальної допитливості, яка не замикається у жодну ідеологічну рамку. Це не шлях до належності, а шлях до особистісної самореалізації через сумнів, конфлікт і переосмислення. Якщо герой Рікардо Гуїральдеса «входить у світ», то герой Піо Барохи навпаки – випробовує цей світ на справжність.

Попри відмінності, обидва персонажі втілюють глибоку особистісну напругу епохи, у якій традиційні форми ідентичності втрачають стабільність, а нові ще не набули чітких обрисів. У цьому контексті дорога постає універсальним наративним механізмом, що дозволяє візуалізувати внутрішні трансформації, пов'язані зі становленням суб'єкта в мінливому світі. Таким чином, Салакаїн і молодий герой Гуїральдеса є різними типами сучасного героя: перший – герой неспокою, пошуку й філософської дії; другий – герой прийняття, спадкоємець традиції. Їхні дороги – це не лише шляхи в географічному просторі, але й концептуальні вектори літературного осмислення особистості на межі століть.

Проведений аналіз типології персонажів у романах засвідчив принципову відмінність у способах моделювання героя та його шляху як художньої метафори внутрішнього становлення. У творі Рікардо Гуїральдеса головний персонаж репрезентує модель героя-учня, чия ідентичність формується в межах традиційної аргентинської культури за допомогою наставника, що відповідає класичній структурі ініціативного наративу. Натомість герой Піо Барохи постає як мандрівник і філософ, чий шлях не має наперед визначеного напрямку і слугує радше виявом критичного мислення, сумніву та пошуку сенсу у світі, що втрачає цілісність. Ці різні моделі героїв відображають відповідні культурно-історичні контексти: аргентинське прагнення до збереження національної ідентичності через фольклорну традицію та іспанське інтелектуальне протистояння викликам сучасного світу.

В обох випадках мотив дороги відіграє ключову роль як оповідна структура, що дозволяє відтворити процес особистісного дозрівання та діалог із суспільним і культурним середовищем. Відповідно, тип героя – спадкоємець або шукач – визначає не лише зміст шляху, але й ширші ідеологічні настанови тексту.

У романі «Салакаїн Відважний» Піо Барохи дорога постає не лише як фізичний шлях, а як символічний простір, у якому розгортається особистісний досвід головного героя. На відміну від дороги як метафори національної аргентинської ідентичності в «Доні Сегундо Сомбрі», у романі Піо Барохи мандрівка має інший характер. Вона є не лише простором руху, а й виявом внутрішнього світу героя, що шукає сенс у світі, де традиційні орієнтири поступово втрачають своє значення. Салакаїн, представник нового типу героя, для якого важливіше ставити запитання, аніж шукати готові відповіді, перетворює свою подорож на інтелектуальний і моральний виклик. Його шлях – це не тільки фізична мандрівка Іспанією, а й пошук власної істини, що розгортається в контексті змінюваної реальності, де традиційні уявлення про добро і зло, про життя та смерть починають розпадатися. Таким чином, дорога у творі Піо Барохи є символом духовного неспокою та філософського пошуку, відображаючи атмосферу кризи та перевизначення в середині сучасної епохи.

У цьому контексті дорога стає не лише символом життєвого шляху героя, а й маркує процес переосмислення його місця у світі, що зазнає радикальних змін. Простір подорожі виявляється середовищем моральних випробувань, де кожен вибір має глибокий індивідуальний відгук. Так, мандрівка Салакаїна не є чітко окресленим фізичним маршрутом, а радше інтелектуальним процесом, в якому герой шукає сенс у своєму існуванні, в його соціальній ролі та в контексті культурних змін, що визначають початок ХХ століття. Таким чином, дорога в «Салакаїні Відважному» служить не тільки як місце мандрівки, а й як символ, що розкриває внутрішній світ героя і його пошук відповідей на складні філософські питання.

У романі «Дон Сегундо Сомбра» Рікардо Гуїральдес розгортає образ дороги як символічну структуру, яка втілює не лише фізичне переміщення героя в просторі пампи, а й глибокі процеси культурної ініціації, набуття ідентичності та внутрішньої трансформації. Дорога тут постає метафорою входження в національний міф, спрямований на збереження цінностей аргентинської традиції через репрезентацію культурного комплексу, умовно окресленого як гаучо-код – сукуп-

ності уявлень, етичних норм і поведінкових моделей, притаманних пастушому способу життя. У аргентинському культурному дискурсі гаучо традиційно репрезентує втілення автентичності, свободи та моральної сили, вкоріненої у просторі пампи (Adamovsky, 2019; Sarlo, 1998). Він водночас вільний у своїх вчинках і підпорядкований неписаним законам честі, солідарності та витривалості. У такому контексті дорога постає не лише як просторовий, а й як культурний міст між поколіннями: головний герой, молодий оповідач, долає шлях від невизначеності до усвідомленого прийняття культурної спадщини. Саме у процесі подорожі з доном Сегундо – досвідченим гаучо-наставником – розгортається поступове засвоєння цінностей, що конституують національну аргентинську самосвідомість.

Треба зазначити, що у творі дорога також функціонує як хронотоп – єдність простору й часу, де відбувається особистісне дозрівання. Простір пампи, відкритий і нескінченний, уособлює не лише географічну реальність, але й колективну пам'ять, в якій задовано культурну спадщину нації. Перебування героя в русі, дозволяє йому не тільки зрозуміти ритми аргентинської природи, циклічність сільського життя, а й віднайти власне місце в наративі аргентинської ідентичності. «*Mi alma se iba haciendo a la tierra, como el caballo al campo.*» («Моя душа призвичаювалась до землі, як кінь – до степу») (Güiraldes, 1983: 107).

Таким чином, у романі Рікардо Гуїральдеса дорога є не лише тематичним і сюжетним мотивом, а й глибоко семантизованим образом, що втілює зв'язок між індивідуальною долею та колективною історією, між сучасністю й архаїкою. Вона трансформується в символ національного аргентинського самоусвідомлення, де гаучо-код постає символом сюжетної цілісності й культурної легітимації національної аргентинської ідентичності.

Висновки. Робимо висновок, що у романах «Салакаїн Відважний» Піо Барохи та «Дон Сегундо Сомбра» Рікардо Гуїральдеса символика дороги є потужним інструментом для розкриття внутрішніх процесів особистісного становлення героїв, однак її семантика у кожному з творів несе різні культурні та філософські смисли. У творі Рікардо Гуїральдеса дорога втілює шлях до національної ідентичності, що формується через засвоєння цінностей гаучо-коду, який втілює культурну спадщину Аргентини та її колективну пам'ять. Дорога у «Доні Сегундо Сомбрі» стає метафорою ініціації, переходу від юності до зрілості, що відбувається в контексті культурного та соціального середовища аргентинської пампи.

Вона символізує не лише фізичний рух, а й зв'язок між індивідуальним досвідом героя та ширшим національним контекстом. Відмінно від цього, у романі «Салакаїн Відважний» дорога втрачає зв'язок з національною ідентичністю і стає символом внутрішнього духовного пошуку. Мандрівка Салакаїна виступає як процес філософського й морального дослідження, де герой намагається знайти відповіді на складні питання буття, самотійно конструюючи свій життєвий шлях у світі, що переживає глибокі соціальні та культурні зміни. У цьому контексті дорога стає простором для переосмислення моральних орієнтирів і власної ролі героя у швидко змінюваному світі.

Отже, хоча в обох романах мотив дороги використовується як засіб художнього осмислення особистісного становлення, у творах Піо Барохи та Рікардо Гуїральдеса він реалізується по-різному, що зумовлено глибинними культурними та філософськими відмінностями Іспанії та Аргентини на початку ХХ століття. У іспанця дорога постає як простір особистісного пошуку, інтелектуального неспокою та критичного ставлення до наявного соціального порядку – риси, що позначають кризу ідентичності в Іспанії після 1898 року. Натомість у аргентинця, попри пізніший час написання, шлях героя структуровано навколо архетипу ініціації та включення в традиційний колективний кодекс гаучо-культури. Таким чином, хронологічно пізніший аргентинський роман постає архаїчнішим у своїй настанові на відтворення й легітимацію національного міфу, що свідчить про різні фази осмислення національної ідентичності в обох культурах.

Доходимо висновку, що обидва романи розглядають дорогу як важливий елемент процесу

особистісного становлення героїв, однак їхнє трактування цього процесу та соціальних контекстів істотно різняться. У «Доні Сегундо Сомбрі» Рікардо Гуїральдеса дорога виступає не лише як особистісний шлях, а й як символ національного становлення. Для головного героя шлях у пампі є процесом ініціації, через який він долучається до культурних традицій своєї нації. Дорога – це місце, де передаються знання і досвід старших поколінь, що дозволяє герою зрозуміти своє місце в рамках національної спільноти та культурної пам'яті. Тут дорога має суспільне значення, адже вона впливає на формування національної самосвідомості та ідентичності через засвоєння моральних норм і соціальних практик гаучо-коду. У «Салакаїні Відважному» Піо Барохи дорога має більш індивідуалістичний характер і служить простором для особистісного пошуку істини. Це не просто фізичний шлях, а внутрішній процес, в якому головний герой ставить перед собою особистісні запитання і шукає сенс у швидко змінюваному світі. Порівняно з Рікардо Гуїральдесом, де дорога є способом знайти своє місце в національній спільноті, у Піо Барохи вона є символом кризового періоду, в якому герой намагається самотійно визначити свою роль в епоху змін.

Таким чином, у «Доні Сегундо Сомбрі» дорога стає місцем, де герой долучається до культурних традицій і національної ідентичності, а в «Салакаїні Відважному» – місцем інтелектуального пошуку та філософської рефлексії щодо змін у суспільстві та самосвідомості. У першому випадку дорога є частиною соціального і культурного процесу, у другому – етапом індивідуального і морального становлення героя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Adamovsky E. *El gaucho indómito: de Martín Fierro a Perón*. Buenos Aires : Sudamericana, 2019. 382 p.
2. Baroja P. *Zalacaín el aventurero*. Madrid : Caro Raggio, 1919. 244 p.
3. Гуїральдес Р. *Дон Сегундо Сомбра* / пер. з ісп. Олексій Сацюк. Буенос-Айрес : Вид-во Миколи Денисюка, 1955. 303 с.
4. Güiraldes R. *Don Segundo Sombra*. Caracas : Arte, 1983. 313 p.
5. Güiraldes R. *Don Segundo Sombra*. Buenos Aires : Casa de las Américas, 1971. 265 p.
6. Delgado L. *Pío Baroja y el espíritu moderno*. Madrid : Cátedra, 2018. 310 p.
7. Кемпбелл Дж. *Герой із тисячею облич* / пер. з англ. Ірина Старосельська. Київ : Альтерпрес, 2004. 424 с.
8. Martínez J. *Identidad y territorio en la narrativa argentina*. Rosario : Editorial Beatriz Viterbo, 1999. 265 p.
9. Núñez Seixas X. M. *La sombra del César: nacionalismos, guerras y crisis de identidad*. Madrid : Taurus, 2020. 351 p.
10. Sarlo B. *La imaginación técnica. Sueños modernos de la cultura argentina*. Buenos Aires : Nueva Visión, 1998. 254 p.
11. Sommer D. *Foundational Fictions: The National Romances of Latin America*. Berkeley : University of California Press, 2020. 331 p.

REFERENCES

1. Adamovsky E. (2019) *El gaucho indómito: de Martín Fierro a Perón* [The Untamed Gaucho: From Martín Fierro to Perón]. Sudamericana, Buenos Aires. 382 p. [in Spanish].
2. Baroja P. (1919) *Zalacaín el aventurero* [Zalacaín the Adventurer]. Caro Raggio, Madrid. 244 p. [in Spanish].

3. Güiraldes R. (1955) *Don Segundo Sombra* / trans. from Spanish by Oleksii Satsiuk [Don Segundo the Shadow]. Vydavnytstvo Mykoly Denysiuka, Buenos Aires. 303 p. [in Ukrainian].
4. Güiraldes R. (1983) *Don Segundo Sombra* [Don Segundo the Shadow]. Arte, Caracas. 313 p. [in Spanish].
5. Güiraldes R. (1971) *Don Segundo Sombra* [Don Segundo the Shadow]. Casa de las Américas, Buenos Aires. 265 p. [in Spanish].
6. Delgado L. (2018) *Pío Baroja y el espíritu moderno* [Pío Baroja and the Modern Spirit]. Cátedra, Madrid. 310 p. [in Spanish].
7. Campbell Dzh. (2004) *Heroi iz tysiacheiu oblych* [The Hero with a Thousand Faces] / trans. from English by Iryna Staroselska. Alterpres, Kyiv. 424 p. [in Ukrainian].
8. Martínez J. (1999) *Identidad y territorio en la narrativa argentina* [Identity and Territory in Argentine Narrative]. Editorial Beatriz Viterbo, Rosario. 265 p. [in Spanish].
9. Núñez Seixas X. M. (2020) *La sombra del César: nacionalismos, guerras y crisis de identidad* [The Shadow of the Caesar: Nationalisms, Wars, and Identity Crisis]. Taurus, Madrid. 351 p. [in Spanish].
10. Sarlo B. (1998) *La imaginación técnica. Sueños modernos de la cultura argentina* [Technical Imagination. Modern Dreams of Argentine Culture]. Nueva Visión, Buenos Aires. 254 p. [in Spanish].
11. Sommer D. (2020) *Foundational Fictions: The National Romances of Latin America* [Foundational Fictions: The National Romances of Latin America]. University of California Press, Berkeley. 331 p.